

De Svenska Historiedagarna

VISBY 5–7 OKTOBER 2018

Gotland

Ön i Östersjöhistoriens mitt

PRELIMINÄRT PROGRAM

Gotland

Ön i Östersjöhistoriens mitt

TID

Fredag 5 oktober

11.00

Invigning

Välkomstord av föreningens ordförande **Dag Klackenborg**.
Inledningsanförande av förre överbefälhavaren **Sverker Göranson**.
Utdelning av Clio-priset, priset till Stig Ramels minne och priset Årets historielärare. Musik.

12.15 – 13.45

Lunch

13.45 – 14.45

Parallella seminarier

F 1 VISBY – FRÅN SLITEN SMÅSTAD TILL MEDELTIDSIKON

Hur går det egentligen till att förvandla en plats till ett äreminne över sig själv? Fram till 1970-talet var Visby en sliten, provinsial småstad, en plats som representerade det förflutna man skulle lämna bakom sig. Men under 1980- och 90-talen genomgick Visby en omfattande urban rekonstruktion som omformade den till Sveriges mest postmoderna temastad, ett varumärke för en ny klass, en ny tid, en ny värld. 1995 blev Visby Sveriges sjätte och världens omkring 470:e världsarv. Om hur det gick till att skapa en ny bild av Visby, ett nytt varumärke, och lansera den som världsarv på en global marknad, samt om vilka konsekvenser det fick, föreläser **Owe Ronström**, professor i etnologi vid Uppsala Universitet, Campus Gotland.

F 2 HISTORIEUNDERVISNING OCH DIGITALISERING – MÖJLIGHETER OCH PROBLEM

Liksom i alla andra ämnen är nu digitalisering inskrivet för ämnet historia – eleverna ska »ges möjlighet att använda digitala verktyg för att söka information från olika medier«. Men vad innebär det – och är det bra eller inte? Hur går det till att faktiskt operationellt leva upp till de nya tilläggen i styrdokumentet? Behöver historielärare särskild fortbildning för att kunna möta kraven? Med hjälp av exempel från olika aktörer och erfarenheter från deltagarna, försöker vi bringa mer ljus i frågan. Arrangör: *Historielärarnas Förening*

F 3 DET PERSISKA AKEMENIDERRIKET

För drygt tio år sen höll British Museum en utställning om akemeniderriket (550–330 f.Kr.) under det betecknande namnet »Forgotten Empire« som bidrog till att popularisera nya rön om antikens Persien. Nutida forskning har gjort stora framsteg på området och frigjort sig från tidigare historieskrivnings bundenhet till grekiskt källmaterial. Man har för första gången kunnat presentera iranska perspektiv på historiska händelser och på rikets förvaltning, ekonomi och kultur. Ändå glöms Persien – en av historiens största, förmögaste och mest välorganiserade statsbildningar – fortfarande bort i allmänna framställningar om antiken. **Ashk Dahlén**, docent i iranska språk och redaktör för *Antikens Persien*, föreläser.

F 4 FINSKA INBÖRDESKRIGET

Under några månader under 1918 rasade det finska inbördeskriget som kostade det nyfödda Finland cirka 40 000 döda och skapade långvariga och djupa sår i det finska samhället, kännbara än idag. Samtidigt är den blodiga konflikten nästan bortglömd i Sverige, trots att många frivilliga svenskar reste till Finland för att delta i striderna. **Niclas Sennerteg**, författare och journalist, föreläser om inbördeskriget och den präriebrand av konflikter som detta var en del av i första världskrigets skugga.

TID

15.00– 16.00

Parallella seminarier

F 5 DE HUNDRA KYRKORNAS Ö

Ingen annanstans i Skandinavien finns det så många och så välbevarade medeltida byggnader som på Gotland, och det gäller inte minst kyrkorna – på landsbygden finns nära hundra medeltida kyrkor i gott skick. I föreläsningen presenteras en historisk översikt över kristnandet av Gotland och över kyrkobyggandet på ön, från de första stavkyrkorna till de stora gotiska ombyggnaderna på 1300-talet. **Anders Andrén**, professor i arkeologi vid Stockholms universitet, författare till boken *Det medeltida Gotland* och 2014 års mottagare av priset till Stig Ramels minne, berättar också om kyrkorummets förändringar från 1100-talet till reformationen samt om människorna bakom kyrkobyggandet.

F 6 FORSKNINGSFRONTEN FLYTTAR FRAM (1)

Doktorander från olika lärosäten presenterar ny historisk forskning med varierad inriktning. Genom stöd från Beijerstiftelsen har de utsetts till stipendiater vid De Svenska Historiedagarna.

F 7 KÄLLOR OCH KÄLLKRITIK I GRUNDSKOLANS HISTORIEUNDERVISNING

Hur kan man arbeta med historiska källor och källkritik på mellanstadiet och högstadiet? En möjlighet att göra ämnet relevant och förhoppningsvis intressant för eleverna är att välja källor som kan berätta något om barns och ungdomars historia. I två bredvidläsningsböcker, en för mellanstadiet och en för högstadiet, presenterar **Anna Götlind**, professor i historia vid Stockholms universitet, exempel på källor till ungas historia. I anslutning till de olika källorna förs också resonemang om källkritik. Mellanstadieboken har fokus på barn och omfattar perioden vikingatid till 1850. Högstadiebooken har ett ungdomsfokus och tar upp källor från 1850 till nutid. I föreläsningen presenterar författaren de två böckerna och tankarna bakom dem.

F 8 HISTORISKORNA – OM KVINNORS HISTORIA OCH GENUSHISTORIA I (POPULÄR)VETENSKAPEN

Vilka möjligheter och utmaningar finns med att lyfta fram historiens kvinnor i populärvetenskapliga, pedagogiska, akademiska och även kommersiella sammanhang? Vad kan vi lära oss genom levnadsberättelser? Vilka drivkrafter har de som skriver om, lär ut och populariserar kvinnors historia? **Eva Bonde**, chefredaktör för *Historiskan*, Sveriges första kvinnohistoriska tidning, samtalar med docent **Helena Bergman**, genushistoriker och universitetslektor vid Södertörns högskola. Samtalsledare: **Orsi Husz**, docent i ekonomisk historia vid Uppsala universitet och ordförande i Clio-prisets jury.

16.00– 16.30

Kaffe

16.30– 17.30

Parallella seminarier

F 9 FRÅN DRAKSLINGA TILL BRYSSELSÅP – MEDELTIDA KONST FRÅN SVENSKA KYRKOR

Utställningen av äldre kyrklig konst i Strängnäs 1910 blev viktig för att befästa den medeltida kyrkokonsten både som historiskt källmaterial och konst, liksom för att sprida kunskapen om den medeltida konsten. I dag betraktas kyrkokonsten som en omistlig del av kulturarvet och flera nya böcker på temat antyder att ämnet kanske är hetare än på länge. Förutom de rent estetiska kvaliteterna kan kyrkokonsten också berätta en hel del om det samtida samhället, om ekonomi, mänskliga möten och kontakter, om ond bråd död och om innerlig tro. Fil.dr **Pia Bengtsson Melin**, konsthistoriker och verksam vid Statens historiska museer i Stockholm, berättar om en unik svensk kulturskatt bevarad i kyrkor och museisamlingar.

F 10 DIGITALISERAD HISTORIEUNDERVISNING

I Danmark är idag 45 % av alla nya läromedel i skolan digitala. I Sverige är motsvarande siffra 11,5 %. Den stora skillnaden förklaras mest av att de digitaliserade läromedlen i Danmark har subventionerats av statsmakten och det har funnits ett uttalat mål att digitalisera undervisningen där. Men här liksom i Danmark tror alla läromedelsförlag på att digitaliseringen är framtiden.

TID

19.00

Den svenska lärarkåren förefaller vara mera skeptisk till en sådan utveckling. Om historiken kring de digitala läromedlens intåg i skolan, inte minst i historieundervisningen, och om framtiden för dessa läromedel talar **Stellan Wigh**, Digilärs grundare och själv författare av historiska läromedel.

F 11 GULDÅLDERN – SVENSKA GULDFYND FRÅN FORNTIDEN

Guld har en förmåga att fånga människors intresse. En bidragande orsak är säkert metallens sällsynthet och förmåga att aldrig förändra färg. Till Norden kom de första guldföremålen redan vid slutet av stenåldern men det var från och med tiden kring vår tideräknings början som guldets blev vanligare. Totalt finns det lite mer än 50 kg forntida guld som hittats i det som idag är Sverige. Många av föremålen ruvar på spännande berättelser om de som tillverkat dem, använt dem och inte minst hittat dem. Bland de fynd som kommer att lyftas fram i föredraget märks flera från Gotland. Föreläsare är **Kent Andersson**, docent i arkeologi vid Uppsala universitet och verksam vid Statens historiska museer i Stockholm där han är chef för samlingsavdelningen.

F 12 FRÅN SVENSKHETSPROPAGANDA TILL KRIGSAKTIVISM

Tecknade serier associeras gärna med underhållning; i mindre utsträckning ses de som en samhälls-spegel och i ännu lägre grad som ett påverkansmedel. Men i modern tid har serierna allt oftare varit aktörer på propagandans slagfält och har påverkat läsare av båda könen och i alla åldrar. Det gäller också Sverige. Till exempel fungerade serierna under andra världskriget i början som stöd åt regeringens neutralitetspolitik: men från 1943 gick de i linje med den angloamerikanska propagandan som spreds åt alla håll. Serierna hade gått från vaksamhets- och svenskhetspropaganda till uppmuntran till att delta i krigsansträngningarna. De förmedlade vän- och fiendebilder och var inte sällan rasistiska och rentav våldsbejakande. **Michael F. Scholz**, professor i modern historia vid Historiska institutionen i Uppsala och verksam vid Campus Gotland, föreläser om tecknade serier i det ideologiska propagandakriget i svenska media under andra världskriget.

Kvällsmingel med buffé på Gotlands museum/Fornsalen

Hela det historiska museet står öppet och buffén står uppdukad i olika delar av museet. Vid utställningarna finns kunniga guider som berättar om t.ex. Gotlands unika bildstenar, geologi, Visby hansestad, den danska invasionen 1361 och skattkammaren med världens största vikingatida silverskatt.

Adress: Strandgatan 14, egen transport.

TID

9.00 – 10.00

Lördag 6 oktober

Parallella seminarier

L 1 GOTLANDS SÄRDRAG I HISTORIEN

Historieskrivningens bild av Skandinaviens homogena idylliska bondesamhälle reviderades på bred front under 1900-talets sista decennier. Det reviderades även för Gotland. Så borde inte ha skett, anser historikern **Tryggve Siltberg**, Gotlandsfödd och landsarkivarie emeritus i Visby. Han anser att Gotland faktiskt var beskaffat enligt den traditionella bilden: bondedominerat, homogent och idylliskt – någorlunda! Härvid ställer han frågor. Hur länge fortlevde bonderepubliken Gotland? Varför fanns ingen adel? Fanns en profilerad elit? Hur skilde sig Gotland från Island? Vilken roll spelade kyrkan och andlig odling? Vad betydde Gotlands lanthamnar? Vad betydde smide och hantverk? Vad betydde frånvaron av björn och varg? Vad betydde slavhandeln?

L 2 SVENSKBYBORNA OCH GAMMALSVENSKBY

1781 tvingades svenska bönder från Dagö utanför Estland att utvandra till nyerövrade mark i södra Ryssland. Efter den 200 mil långa vandringen, som gjordes vintertid och till fots, nådde hälften av de ettusen som lämnat Dagö fram. Under 1800-talet byggdes en svensk by upp vid floden

Dnjepr. Efter ryska revolutionen och de svåra åren under första världskriget inledde invånarna i Gammalsvenskby en kamp för att få komma till Sverige, och 1929 gavs de tillstånd att resa. Fem hundra personer hamnade på Gotland, och även om hälften av dem snart återvände till Sovjetunionen har idag 10% av Gotlands invånare en del av sitt ursprung från Gammalsvenskby. **Sofia Hoas**, verksam vid Gotlands museum, föreläser om den unika historien om utvandringarna från Dagö och deras ättlingar. Hon är ordförande för Föreningen Svenskbyborna och driver flera projekt i Gammalsvenskby. Hennes farföräldrar var bland de bybor som kom till Gotland 1929.

L 3 JÄRTECKENTOLKNING PÅ 1500-TALET

Texter från andra delen av 1500-talet gav ofta uttryck för föreställningen att naturfenomen såsom kometer, norrsken och vädersolar, utgjorde järtecken som varslade om kommande olyckor. Även missbildningar hos människor och djur kunde uppfattas som järtecken, liksom fiktiva syner av drakar eller stridande turkar i skyn. Lutherska präster framhöll att tecknen var sända av Gud för att varna för kommande syndastraff och i slutändan apokalypsen. **Sofia Gustafsson**, docent i historia vid Linköpings universitet, föreläser om 1500-talets järteckenlära med utgångspunkt i sin aktuella bok om prästen Joen Petri Klints järteckenbok.

L 4 NATIONEN I HISTORIEN

Nationen som kunskapsparadigm, statsform och identitetsgrund är kanske mer aktuell än någonsin. De senaste årens internationella studier på teman som nationen och globaliseringen eller nationen i det lokala har inte minst visat hur förändrade kommunikationsmönster, den globala ekonomin och 1900-talets folkomflyttningar har tenderat att förstärka nationen snarare än försvaga den. Men var står vi i dag när det kommer till historiska teorier och forskning om nationen? Hur ser vi på nationen i historien, dess framväxt och villkor, i ett brett perspektiv? Fil.dr **Anne Berg** vid institutionen för pedagogik, didaktik och utbildningsstudier vid Uppsala universitet, samtalar med **Bo Eriksson**, redaktör för *Historisk tidskrift*.

Arrangör: Svenska Historiska Föreningen

10.00 – 10.30

Kaffe

10.30 – 11.30

Parallella seminarier

L 5 VISBY 1361 – INVASIONEN

Det danska angreppet på Gotland år 1361 har inte glömts av gotlänningarna. Men förspelet – den intrikata väv av händelser som ledde fram till den blodiga invasionen är mindre känt och sällan beskrivet. Händelseutvecklingen före och efter den danska invasionen är en komplicerad serie av politiska intriger och allianser mellan Östersjöområdets olika makthavare. Visbys många köpmän och öns bönder anade troligen inte vilket hot som väntade när ett fartyg från Stockholm anlände till Visby hamn i mitten av maj med ett brev från Sveriges kung Magnus Eriksson. Brevet innehöll en varning om att främmande makt – fiender till kungen – tänkte inta Gotland. Gotlänningarna rustade med tillgängliga vapen och höll rådslag om hur och var man bäst skulle kunna stoppa en fientlig armé. Föreläsare är fil.lic. **Gun Westholm**, medeltidsarkeolog och tidigare förste antikvarie vid Gotlands museum.

L 6 GRAFFITI – KLOTTER SOM KÄLLA TILL ROMERSKT LIV OCH LEVERNE

I detta föredrag kommer vi få en inblick i några aspekter av livet och vardagen för vanliga romare – barn och vuxna, kvinnor och män, slavar, frigivna och fria – och detta utifrån deras egna ord. Deras vittnesbörd har nämligen återfunnits i form av graffiti på väggarna i Pompeji och andra romerska städer. **Dominic Ingemark**, Lunds universitet, är docent i Antikens kultur- och samhällsliv och aktuell med boken *Väggarnas vittnesbörd*. Han har tidigare bl.a. skrivit den Augustpris-nominerade boken *Liv och död i antikens Rom*.

L 7 MAO I SVERIGE

Beundran för Maos Kina och inte minst för kulturrevolutionen betydde mycket för vänsteruppsvinget under 1960-talets senare hälft. Många unga genomförde vänskapsresor och skrev reseskildringar, och dåtida maoistiskt inspirerade tidskrifter som Gnistan, Clarté och Folket i Bild/Kulturfront

publicerade artiklar som hyllade Kinas socialistiska experiment. Hur och varför kunde denna Maos vänsterideologi, specifikt utformad för de kinesiska förhållandena och det kinesiska folket, få genomslagskraft i Sverige? Och hur ska vi idag se på de frågor om ansvar och skuld som uppkommit i debatten om maoisternas tidigare politiska ställningstaganden? **Ingrid Dunér** (tidigare Wällgren), doktorand i idé- och lärdoms historia vid Lunds universitet, föreläser om den svenska maoismen.

L 8 FORSKNINGSFRONTEN FLYTTAR FRAM (2)

Doktorander från olika lärosäten presenterar ny historisk forskning med varierad inriktning. Genom stöd från Beijerstiftelsen har de utsetts till stipendiater vid De Svenska Historiedagarna.

Parallella seminarier

L 9 KULTURARVSBROTT

Kulturarvsbrott brukar hamna långt ner på polisens prioriteringslista. Insiderbrott på kulturella institutioner har ofta sopats under mattan. Bland svenska brottslingar på området som avslöjats på senare år kan nämnas den s.k. KB-mannen och den chef på Kungliga Myntkabinettet som nyligen dömdes för omfattande mynt- och frimärkstöld. Båda var respekterade chefer som länge stod högt över alla misstankar. Fil.dr **Carl Johan Gardell**, historiker, kulturjournalist och författare, tar upp problematiken med utgångspunkt i sin bok om antikvarien Ragnar Engeström, som under hela sin karriär stal från arkeologiska utgrävningar, museer, kyrkor, bibliotek och myntkabinettet, framför allt under sina 25 år vid Riksantikvarieämbetet. Kultursektorns insiderbrottslingar är särskilt om de sitter på höga chefspositioner, svåra att avslöja.

L 10 GOTLANDS (MILITÄR)STRATEGISKA BETYDELSE IGÅR OCH IDAG

Med sitt centrala läge i Östersjön har Gotland alltid varit av intresse för de länder som strävat efter inflytande och bedrivit aktivitet i området. I samband med Krimkriget användes Fårösund som bas för engelska och franska flottenheter, under världskrigen låg Gotland bokstavligen talat i skottlinjen, och under kalla kriget hade ön en viktig roll både som »spaningsplattform« och som rent fysisk spärr vid ett eventuellt angrepp. Efter en lång period av avrustning är nu frågan om Gotlands roll i det svenska försvaret återigen mycket aktuell. Generalmajor **Karlis Neretnieks**, tidigare chef för Gotlands regemente och rektor vid Försvarshögskolan samt ledamot av Krigsvetenskapsakademien, föreläser över ämnet.

L 11 400 ÅR MED RIKSARKIVET

Från slottet Tre kronors fuktiga valv till moderna arkivlokaler på ett antal platser runt om i landet – mycket har hänt med Riksarkivet under de 400 år som gått sedan inrättandet av »Rijksens Archivum« 1618. Riksarkivets historia innehåller mer dramatik än man skulle önska med tanke på att dess huvuduppgift är att bevara statens viktiga dokument för framtiden. Hör mer om den stora slottsbranden, varför Riksarkivet ville riva ett helt kvarter på Riddarholmen och hur skrällen för atombomber under kalla kriget gjorde att man byggde en underjordisk depå i Marieberg i Stockholm. **Marie Lennersand** är docent i historia och sektionschef vid Riksarkivet.

L 12 LUST OCH LEK I SVENSK STORMAKTSTID

Hur roade sig människor i Sverige under 1600-talet? Vad tyckte folk ur de bredare folklagren var roligt, och vem var det som stod för underhållningen? Frågan är om människor i sitt vardagliga knog alls hade tid att förlusta sig – eller lust till det – under en tid när utskrivningar tyngde, när missväxt ledde till svält och plågor. Denna föreläsning belyser stormaktstiden på ett sätt som skiljer sig från hur vi vant oss vid att se den. Här möter vi lekande ungdomar, festande på dansstugor, män och kvinnor som skämtar och narras med varandra, och som under ett genomsnittligt år besöker otaliga marknader, förlovnings-, bröllops-, dop- och begravningskalas. Fil.dr **Annika Sandén**, docent i historia vid Stockholms universitet, föreläser.

Parallella seminarier

L 13 ATT SÖKA HISTORIEN I DATABASER OCH DIGITALISERADE ARKIV

Kyrkoböcker, bouppteckningar och många andra källor går numera att studera på nätet. Sedan februari i år är den digitala arkivinformatoren i Riksarkivets Digitala forskarsal fritt tillgänglig. Det innebär att en väldig informationsresurs blivit lätt åtkomlig för alla som vill. I denna programpunkt håller **Cia Hipfl** vid Riksarkivet – Landsarkivet i Visby, en introduktion där deltagarna får se exempel på olika arkiv och ges tips och råd om sökvägar. Cia Hipfl är arkivarie och arbetar framför allt med den publika verksamheten. Hon är också nationell samordnare för Arkivens dag.

L 14 HANSAKATASTROFEN OCH MÄNNISKORNA OMBORD

Under en resa mellan Visby och Nynäshamn i november 1944 sänktes Gotlandsångaren Hansa av en sovjetisk torped. 84 människor följde fartyget i djupet och många familjer förlorade anhöriga i denna katastrof. Endast två personer överlevde. Om denna tragiska händelse och om de människor som var ombord berättar **Jakob Ringbom**, författare och historiker, och **Lars Kruthof**, programansvarig på Gotlands museum, som intervjuat anhöriga och forskat i arkiven. Bägge har släktingar som omkom vid Hansas förlisning.

L 15 GUTENBERGGALAXENS NOVA

Erasmus av Rotterdam förknippas numera mest med det internationella studentprogram som fick hans namn. Men han var inte bara en pionjär för Europatanken och pacifismen. Han var den första författare som skrev direkt för boktrycket, och kom att stå för en femtedel av tidens alla böcker. Som centralfigur i den litterära offentlighet som tryckpressen skapat blev han också en medelpunkt för Europas kulturella liv. Ingen författare har sedan dess kunnat mäta sig med hans inflytande. För trots att han efter 1500-talets trosstrider förtegs lever vi ännu med hans spår i litteratur och historia, pedagogik och mänsklig samlevnad. Föreläsare är **Nina Burton**, fil.dr och författare, ledamot av Vetenskapsakademien och Samfundet De Nio.

L 16 HUR ÅKER MAN TILL AUSCHWITZ?

Att tillsammans med sina elever resa till minnesplatser är ett av flera sätt att undervisa om Förintelsen. Men på vilka olika sätt genomförs studieresor? Trots att minst var fjärde svensk elev reser till Auschwitz och att lärare med erfarenhet av studieresor till Förintelsens minnesplatser finns i nästan var tredje kommun har det länge saknats forskning om detta ovanliga fenomen inom svenskt utbildningsväsen. Baserat på en hittilldags unik studie belyser och problematiserar **Ola Flennegård** de svenska studieresorna till Förintelsens minnesplatser. Flennegård är gymnasie-lärare i svenska och historia, och författare till studien *Svenska studieresor till Förintelsens minnesplatser*.

Arrangör: Forum för levande historia

Parallella seminarier

L 17 GOTLANDS JÄRNÅLDER – EN ANNORLUNDA HISTORIA

Gotlands förhistoria är fascinerande och annorlunda. Den uppvisar unika företeelser och attribut, inte minst under järnåldern. Föredraget kommer att belysa några av de gotländska kulturyttringarna – både inhemska och importerade – som visar hur Gotland avviker, men också passar in i ett större sammanhang. **Per Widerström** är arkeolog, verksam vid Gotlands museum, med ett särskilt intresse för yngre järnåldern. I sitt föredrag berättar han om silver, bilder i sten och religiösa föreställningar – små nedslag i en i princip textlös tid där föremålen själva får berätta sin historia.

L 18 HORET I HÄLSTA – EN SANN HISTORIA FRÅN 1600-TALET

År 1685 ställdes Anna Persdotter från den lilla byn Hälsta i Västmanland inför rätta, anklagad för att ha försökt ta livet av sin man. Under den rättsprocess som följde uppkom också beskyllningar om stöld, misshandel och otrohet. Vem hade lagt vita smulor i husbondens ölstop, och varför? Vem var det egentligen som bestämde i hushållet? I föredraget skildrar **Karin Hassan Jansson**, docent i historia vid Uppsala universitet, ett mer än 300 år gammalt autentiskt rättsfall i dess historiska sammanhang. Berättelsen handlar om människorna och livet i Hälsta, men också om ett stormaktstida Sverige då ordningen i hushållet vilade på Guds bud, där sex och samlevnad inte var privatsaker och där äktenskaplig otrohet – hor – var belagt med dödsstraff.

L 19 LIVET SOM MIGRANT OCH KRIGSFÅNGE I KARL XII:S SVERIGE

Under det stora nordiska kriget kom tusentals krigsfångar till Sverige. Dessa tillfångatagna soldater inkvarterades i lokalbefolkningens egna hem och blev förvånansvärt väl integrerade i samhället. Trots att de kommit till Sverige mot sin vilja valde många fångar i slutändan att stanna i landet, hellre än att resa hem igen. Under föredraget följer vi krigsfångan Hans Christopher Betker från födelsen i Saxen till fångenskapen i Uppsala. Hur såg livet ut för en krigsfånge i Karl XII:s Sverige? Och vad var det som krävdes för att bli accepterad i 1700-talets svenska samhälle? Föreläsare är **Olof Blomqvist**, doktorand i historia vid Stockholms universitet.

L 20 VÅR MAN I LONDON – BJÖRN PRYTZ SOM SVENSKT SÄNDEBUD UNDER ANDRA VÄRLDSKRIGET

Björn Prytz lämnade 1938 arbetet som koncernchef i SKF för att inta en för honom helt ny roll som envoyé i London med uppgift att försvara den svenska neutralitetspolitiken. De allierade såg Sverige som ett nästan fientligt land dominerat av tyska intressen. Med tillgång till tidigare okänt material har **Martin Fritz**, professor em. i ekonomisk historia, kunnat nyansera och komplettera bilden av de svensk-brittiska relationerna under kriget men också påvisat hur en enskild, oprövd diplomat agerade, t.ex. i fråga om det s.k. Prytz-telegrammet, som fortfarande av brittiska historiker anses vara ett av de viktigaste dokumenten för bedömningen av brittisk politik under de kritiska månaderna maj-juni 1940.

16.15 – 16.45

Kaffe

16.45 – 17.45

Parallella seminarier**L 21 GUTAMÅLET – DET GOTLÄNDSKA SPRÅKETS FORM OCH HISTORIA**

På Gotland talas än i dag, om än av en minoritet, *gutamål* (även kallat *gutniska*). Gutamålet är en fortlöpare av forngutniskan, det språk varpå man nedtecknade Gutalagen och Gutasagan samt ristade mängder av runinskrifter under cirka 1400 år. Gutamålet skiljer sig markant från den svenska dialekten *gotländska*. Hur ser gutamålets historiska bakgrund ut och vilket förhållande har gutamålet till övriga nordiska språk och dialekter? Vad är gammalt och vad är nytt i gutamålets fonologi (uttal) och ordböjning? Frågan om vad som skiljer ett språk från en dialekt eller om det ens låter sig göras, tas även upp i föredraget. **Rasmus Lund**, fil.kand. i svenska, skriver masteruppsats om gotländska och gutamål.

L 22 NATO – FÖRSVARSAALLIANS I FÖRÄNDRING

NATO är i ropet som aldrig förr i den svenska debatten. Rysk aggression i Ukraina, ett försämrat säkerhetsläge i Östersjöregionen, en intensiv svensk försvarsdebatt och Donald Trumps tillträde är några av de faktorer som gjort försvarsalliansen mer aktuell än kanske någonsin. Om NATO finns starka åsikter, för och emot, liksom missförstånd och seglivade myter som inte blir färre i tider av »fake news«. Så vad är egentligen NATO? Hur och varför uppstod detta transatlantiska försvarssamarbete, hur har alliansen utvecklats och hanterat de kriser som uppstått och testat den under dess nästan sjuttioåriga existens – och hur ser framtiden ut? Dessa frågor analyseras av **Ann-Sofie Dahl**, docent i internationell politik och författare till bl.a. *NATO. Historien om en försvarsallians i förändring*. Ann-Sofie Dahl är bosatt i Danmark och Nonresident Senior Fellow vid Atlantic Council i Washington, D.C.

L 23 RIDDARHUSET – ETT INSPIRERANDE HISTORISKT ARV

Riddarhuset i Stockholm har mycket att erbjuda sina besökare, så följ med på en rundvandring i Riddarhuspalatset och upplev dess historia, arkitektur och samlingar. Under föredraget kommer **Erik Drakenberg** att berätta om stadens omvandling med Riddarhustorget som exempel, men också om hur Riddarhuset kan vara en tillgänglig resurs i berättelsen om Sverige och som dessutom erbjuder gymnasieklasser kostnadsfria guidningar. Erik Drakenberg är riddarhussekreterare, den 36:e i ordningen, och tidigare gymnasielärare i historia.

L 24 STOCKHOLMSKÄLLAN

Hur belyser man med hjälp av arkivmaterial frågor som ständigt är dagsaktuella – demokrati, identitet och mänskliga rättigheter? Hur kan man i undervisningen lyfta fram en specifik händelse,

TID

19.00

Middag på Wisby Strand Congress & Event

Lördagens middag är ett tillval och ingår alltså inte i konferensavgiften.

En 3-rätters middag med 2 glas vin och kaffe serveras.

Adress: Strandvägen 4, egen transport.

TID

9.30 – 11.30

12.30 – 14.30

Söndag 7 oktober

Utflykter (Samtliga priser inklusive moms.)

S 1 VANDRING GENOM ROSORNAS STAD

S 2 VANDRING GENOM ROSORNAS STAD

Stadspromenaden börjar med en visning i Gotlands museum där vi får en översikt över Visbys historia. Här finns bland annat en fin modell över den medeltida staden och delar av dess avloppssystem. Vi vandrar därefter ut i världsarvsstaden, som på ett unikt sätt återspeglar en tidigmedeltida storstad av internationell betydelse. Delar av gatudragningen kan ledas tillbaka ända till vikingatiden. Under loppet av 1200-talet uppstod den stenstad som i mångt och mycket står kvar. Ett dominerande inslag i stadsbilden är naturligtvis kyrkoruinerna, men här finns också flera bevarade profana hus. Och runt alltsammans löper den imponerande ringmuren, Nordeuropas bäst bevarade stadsmur, uppförd under sent 1200-tal.

Samling vid Gotlands museum, Strandgatan 14.

Pris: 150 kr Max 30 personer per grupp

TID

9.30 – 11.30

12.30 – 14.30

8.30 – 15.30

7.40 – 15.30

8.45 – 15.30

S 3 DEN BLODIGA SOMMAREN 1361**S 4 DEN BLODIGA SOMMAREN 1361**

Sommaren år 1361 är den mest tragiska i Gotlands historia. Tusentals gotländska bönder slaktades i striderna mot den danska kungen Valdemar Atterdags mäktiga armé. Följ med på den spännande stadsvandringen som berättar om händelserna vid den danska invasionen 1361. Vandrigen går längs östra delen av ringmuren där striden stod och avslutas vid massgravarna, som ligger vid ruinerna av Solberga kloster. Tillsammans med en kunnig guide följer vi spåren efter händelserna den blodiga sommaren. Var är sant och vad är myt?

Samling vid Gotlands museum, Strandgatan 14.

Pris: 180 kr Max 30 personer per grupp

S 5 NATUR OCH KULTUR LÄNGS GOTLANDS ÖSTKUST

Turen går till den vackra östra delen av Gotland. Vi besöker Roma kungsgård som ligger på platsen för gutarnas allting och cistercienserklostret Roma som grundades 1164. Gården uppfördes på 1730-talet, bland annat med sten från klostret. Färden går vidare längs den natursköna kusten till Torsburgen, en gigantisk fornborg vars äldsta delar är från 300-talet, omgiven av ett naturreservat med en i många avseenden unik flora och fauna. Vi besöker därefter den vackra ruinen efter Bara kyrka, uppförd på 1200-talet men övergiven på 1600-talet. Dess kyrkogård används dock fortfarande. Återfärden går via Dalhem och dess kyrka, »katedralen på landet«, känd för sina målningar från olika epoker, inte minst från förra sekelskiftets renovering. Lunch intas på Katthammars rökeri intill havet på Östergarnslandet, känt för sina havsdelikatesser.

Buss avgår från våra förbokade hotell och avslutas i tid för hemresa vid färjeläget och Visby flygplats.

Pris: 520 kr inkl. lunch Max 50 personer

S 6 FÅRÖ

Följ med till Fårö, med sin mycket speciella natur ett av Gotlands största och mest uppskattade besöksmål. Ingmar Bergman, som i år skulle ha fyllt 100 år, förälskade sig i de karga klapperstensstränderna och de ståtliga raukarna, som fick utgöra bakgrund i flera av hans filmer. Vi besöker någon av inspelningsplatserna och även Bergman-centret, filmiskt världsarv sedan 2014. Intill centret ligger Fårö museum, som vid sidan av några miniatyrcyklar visar öns historia från stenåldern fram till idag. Under dagen hinner vi också vandra bland raukarna i naturreservatet Digerhuvud, och se det välbevarade fiskeläget Helgumannen. På den anrika gården Stora Gåsemora, med utsikt över heddar och hav, serveras vår lunch.

Buss avgår från våra förbokade hotell och avslutas i tid för hemresa vid färjeläget och Visby flygplats.

Pris: 660 kr inkl. lunch Max 50 personer

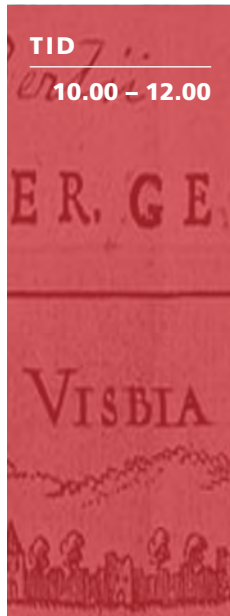
S 7 GOTLÄNDSKA KYRKOR

Under fredagen har den intresserade hunnit lära mycket om såväl arkitekturen som konsten i de gotländska kyrkorna. Ta chansen att se dem också i verkligheten! Turen går till några utvalda kyrkor, däribland Bro och Barlingbo. Den förra – med delar från 1100-talet, bland annat det ursprungliga romanska tornet – var ett mål för pilgrimer från hela Norden. Vid en senare ombyggnad bevarades fasadstenar, och man kan därför ännu se en mängd djur i relief på en av väggarna. I samma vägg finns en botgörarcell med bildstenar från järnåldern. Bland de äldsta inventarierna märks dopfunten och ett krucifix. Barlingbo kyrka mitt på ön uppfördes på 1200-talet men den första kyrkan på platsen var tidigmedeltida. Här finns bland mycket annat en säregen skulpterad dopfont från 1100-talet, glasmålningar från 1280-talet och ovanliga kalkstensmålningar att beskåda. Stafva gård i Barlingbo, som kan stoltsera med eget mejeri, ansvarar för lunchen.

Buss avgår från våra förbokade hotell och avslutas i tid för hemresa vid färjeläget och Visby flygplats.

Pris: 500 kr inkl. lunch Max 50 personer per grupp

S 8 BAKOM KULISSERNA I LANDSARKIVET

Varmt välkommen på en visning av Riksarkivet – Landsarkivet i Visby! Sedan 2008 bedriver Regionarkivet Gotland och Riksarkivet – Landsarkivet i Visby sin verksamhet i gemensamma lokaler i Arkivcentrum Gotland strax utanför den gamla stadskärnan. Drygt 10 % av öns befolkning besöker oss årligen. Under besöket berättar vi om vår omfattande publika verksamhet och går på en visning i magasinerna. Här finns kommunala, landstingskommunala, statliga och enskilda handlingar från ön, den äldsta från 1402. Allt sedan grundandet 1905 har Landsarkivet i Visby fungerat som enskilt arkiv för Gotlands län. Här bevaras arkiv från föreningar, företag, privatpersoner och gårdar. I Landsarkivet finns även ett omfattande fotografiskt arkiv med inte mindre än 7 miljoner bilder.

Samling: Landsarkivet i Visby, Broväg 27.

Buss: Linje 1 från Visby busstation tar ca 10 minuter eller ca 20 minuters promenad från Wisby Strand Congress & Event.

Fri entré och visning

Foto: Riksarkivet - Landsarkivet i Visby

Praktiska upplysningar

LOKALER

Invigningen och alla seminarier äger rum på Wisby Strand Congress & Event, adress: Strandvägen 4. Wisby Strand ligger centralt innanför murarna med havet som granne och 10–15 minuters promenad från de hotell vi erbjuder.

REGISTRERING OCH KANSLI

Registrering till Historiedagarna äger rum i huvudentrén på Wisby Strand, med start fredag den 5 oktober kl. 09.00. Disken är bemannad under konferensen.

UTSTÄLLNING

Äger rum på Wisby Strand. Vänligen kontakta DSH:s kansli för mer information.

KONFERENSavgIFTER

Två dagars föreläsningar och seminarier kostar 2 350 kr (1 880 kr ex moms), 1 975 kr (1 580 kr ex moms) för studerande, när man anmäler sig på nätet. Annars tillkommer en avgift på 150 kr. Lördagens middag bokas separat till ett specialpris på 375 kr (300 kr ex moms).

Erbjudandet att anmäla fyra personer från samma arbetsplats samtidigt men endast betala för tre gäller även i år.

Avgifter tillkommer för söndagens utflykter.

MÅLTIDER

Lunch, kaffe och mottagning den 5 oktober, samt kaffe och lunch den 6 oktober ingår i konferensavgiften och serveras mot uppvisande av namnbricka. Din namnbricka är ett kvitto på din betalning. Lördagsmiddagen är även i år ett tillval.

ANMÄLAN

Du anmäler dig enklast via nätet. [Klicka här](#) för att komma direkt till sidan för anmälan.

Vill du hellre skicka din anmälan kontakta DSH:s kansli, så skickar vi en anmälningsblankett.

OBS! Nya momsregler gäller angående fakturering.

Vår resebyrå HRG Nordic måste ha organisationsnummer för varje deltagare som är momspliktig, dvs från skolor och företag. Gäller ej om du anmäler dig som privatperson.

De Svenska Historiedagarna lagrar personuppgifter i ett register. De kan användas för DSH:s och andras marknadsföring och undersökningar, för att du ska kunna få ta del av intressanta erbjudanden inom ämnet historia. Du kan när som helst tacka nej till sådana erbjudanden genom att kontakta DSH:s kansli.

RESOR OCH HOTELL

HOTELL

Vi har bokat rum på

Scandic Visby

Adress: Färjeleden 3, Visby. Tel: 0498-201250

Best Western Strand Hotel

Adress: Strandgatan 34, Visby. Tel: 0498-258800

Priser per rum och natt inkl. moms och frukost

Enkelrum **895 kr**

Del i dubbelrum **555 kr**

FÄRJA

Vi har bokat platser på Gotlandsbolaget till Visby, som avgår från Nynäshamn och Oskarshamn. Från hamnen i Visby tar man sig till hotellet på egen hand. Scandic Visby ligger tvärs över gatan från färjeterminalen, Best Western Strand Hotel ligger centralt beläget innanför ringmuren, ca 15 minuters promenad från färjeterminalen. Bor man på Scandic Visby kan man checka in på hotellet redan ombord på färjan.

Torsdag 4 oktober

Avresa Nynäshamn	11.25	Ankomst Visby	14.55
Avresa Nynäshamn	20.45	Ankomst Visby	00.00
Avresa Oskarshamn	21.10	Ankomst Visby	00.20

Söndag 7 oktober

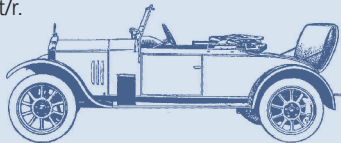
Avresa Visby	16.00	Ankomst Nynäshamn	19.15
Avresa Visby	16.20	Ankomst Oskarshamn	19.20

Pris färja t/r per person 575 kr inkl. moms.
Sittplats i aktersalong ingår.

Pris bil på färja t/r per bil 775 kr inkl. moms.

Möjlighet finns att boka **anslutningsbuss** från Stockholm till färjeterminalen i Nynäshamn t/r. Bussen avgår från Klarabergsviadukten 1 timme och 45 minuter innan avgång.

Pris t/r 240 kr inkl. moms

FLYG

Priset gäller t/r och inkluderar flygskatter, 1 bagage, busstransfer t/r från flygplatsen i Visby – Scandic Visby och Best Western Strand Hotel.

Arlanda – Visby

Fredag 5 oktober 08.20 – 09.05

Retur

Söndag 7 oktober 18.20 – 19.10 **2 145 kr**

Bromma – Visby

Fredag 5 oktober 08.15 – 08.55

Retur

Söndag 7 oktober 16.25 – 17.05 **2 645 kr**

Göteborg – Visby

Fredag 5 oktober 08.30 – 09.30

Retur

Söndag 7 oktober 18.25 – 19.30 **2 345 kr**

HRG håller ett begränsat antal platser per avgång redovisade här ovan. **Först till kvarn gäller.** HRG hjälper även till med att boka anslutningsflyg från andra orter i mån av plats.

DE SVENSKA HISTORIEDAGARNA

Är en ideell förening med syfte att skapa årligen återkommande tillfällen för kontakter mellan historiker, historielärare, företrädare för arkiv och bibliotek m.m. samt en historieintresserad allmänhet. De första historiedagarna ägde rum på Örebro slott den 14–16 oktober 1994 efter en upptaktskonferens i stora Börssalen i Stockholm 1993.

MEDLEMMAR 2018

Arkiv Digital AD AB, Bokförlaget Atlantis, Bokförlaget Langenskiöld, Bokförlaget Natur och Kultur, Bonnier Publications, Carlssons Bokförlag, Centrum för näringslivshistoria, Clio – den historiska bokklubben, Dialogos Förlag, Forum för levande historia, Föreningen Norden, Gleerups Utbildning AB, Historielärarnas Förening, Historiska Media, Ingenjörfirman Rolf Insulander AB, Karolinska förbundet, Klackenbergs Böcker & Papper, Liber AB, Lärarnas Riksförbund, Nordiska Museet, Norstedts Förlag, Personhistoriska Samfundet, Pro Memoria, Riddarhuset, Sanoma Utbildning, Santérus Förlag, Statens historiska museer, Sten Westerberg & Co AB, Student-

litteratur, Svensk Presshistorisk Förening, Svenska Historiska Föreningen, Svenska Humanistiska Förbundet, Svenskt Militärhistoriskt Bibliotek, Sveriges Hembygdsförbund samt TAM Arkiv.

STYRELSE 2018

Jur.kand. och civilekonom Dag Klackenberg (ordförande), fil.master Åsa Olovsson (vice ordförande), förläggare och redaktionschef Lena Amurén, chefredaktör Magnus Bergsten, fil.dr Lars-Erik Hansen, fil.dr och huvudredaktör Åsa Karlsson, professor Hans Albin Larsson, f.d. museiproducent och historielärare Petter Ljunggren, docent Peter Luthersson, fil.dr Lena Milton, professor Torbjörn Nilsson, bokklubbschef Annika Törnquist samt bokförläggare Torgny Wadensjö.

DSH KANSLI

Elisabeth Ahlberg
Box 5243, 102 45 Stockholm
Telefon: 0708-662 965
E-mail: info@dsh.se
Hemsida: www.dsh.se

 De Svenska
Historiedagarna